

Capitulum quintum

contritio et sufficiens: sine qua nulla valet confessio. Non enim satis est dum quis de mane faciens confessionem dicit. Confiteor. quia ista nocte concubui et condormiui concubine mee. et cum ea peccavi penitet me fecisse. ideo peto absolui. Et ille est tibi filius et dicit tibi absolutionem: et ambo peccatis nouo peccato mortali. Ille quia absoluit eum quem deus non absoluit. sed non contritus: tu pro etiam peccas mortaliter. quia suscipis absolutionem et non es dignus. Ideo. quia non es vere contritus. quia non habes firmum propositum amplius non peccare: saltem mortaliter usque ad mortem inclusive scienter. et tuam a te remouere concubinam et omnem occasionem peccandi: quia in his consistit vera contritio quam tu non habes nec unquam habuisti. et sic etiam dominum est de tibi simili. quia diligitis concubinas vestras plus quam deus vestrum et eternum gaudium. Hunc ergo quilibet vestrum introitum rediens alta consideratione: et omnibus predictis consideret et perpendat. quid credat et quis et qualis et unde sit: aut quo tendat. Et quomodo hec lenitia mortua est et quasi momentanea et eterne damnationis luctus eam occupabit. Quam quidem considerationem aut cognitionem nobis veraciter tribuat beatus christus marie filius. qui est in secula benedictus Amen.

De magna dignitate sacerdotum

quapropter merito debent esse sancti.

Cap. v.

Ordo no ben
3
Alta enim puritate et sanctitate pollere debent omnes celebrantes et communicantes qui suscipiunt sanctum sanctorum. Nam christi sepulchrum valde est gloriosum: in quo corpus christi iacuit mortuum per tria annorum. modo multum digniora debent esse sacerdotum corda in quibus a morte resuscitatus quotidie dignetur inhabitare et glorificatus. Sed beatus est venter qui nouem mensibus ipsum mortalem portauit: beata debent esse corpora sacerdotum in quibus filius dei frequenter sibi hospitium assumit. Si beata sunt vera que paruulus sucit: sanctum debet esse os eius qui christi corpus sumit. et eius sanguinem bibit. Ne igitur macules os tuum per stultiloquium quo dei corpus accipis mundissimum. Et manus tue non polluantur peccatis: quibus illud sanctissimum corpus tangis. Venter crapula non ingreditur. in quo tam venerabilis hospes recipiet. Attredite ergo quam puritate

et amore ad illud nobilissimū sacrificiū de beatis accedere qđ
 est xp̄us dei filius. Qua in re oīpotens deus dignificat hic et
 in celesti patria si sacerdotaliter vixerūt. Nam primo dignifi-
 cavit eos super omnes reges et principes. Jerē. Ecce cōstitui
 te sup gentes et regna. et hoc in isto patet. quia dignitas sacer-
 dotalis habet cōsecrare reges. s. omnes reges et principes nō
 possunt facere xpi sacerdotem. Et nō est princeps tam magu-
 nus quin teneat cervicē suam inclinare coram sacerdote in cō-
 fessione loco dei qz vicarius est. Et breuiter deus sacerdotes
 exaltauit sup omnes creaturas. Unde quidam doctor ait. Si
 cōditiōe cētis homines dignitate cētis sup omnes homines.
 Nam sacerdos est altior regib⁹: sanctior angelis: et creator sui
 creatoris. Scđo honorauit eos in tpalibus. dando eis illa q
 eis seruiūt. scz decimas: oblatōes: testa mēta: primitias pro su-
 stentatiōe corporis: vt quietius deo seruiāt in spūalibus. Tercio
 honorauit eos per iuris emunitatē. pferēdo eis sic q nul-
 lus terrenus princeps sup eos iurisdictionē habeat. nec aliqđ
 hoim seculariū audeat violentas manus in eos iniicere. Nec
 etiā in accollitū et conuersum. Oppositū fatiens eo facto est ex-
 cōcatus maiori excōcātiōe tam in celo q in terra. ymo deus
 sic p̄gredit eos vt nullus audeat p̄urbare verbis nec factis. qā
 reputat sibi factū. Unde loquit per Zachariam p̄phetam Qui
 tangit vos quasi qui tangit pupillā oculi mei. Et per psalmi.
 Nolite tangere cristos meos. Unde dixit dñs ad Moysen et
 aaron. Bñdicam benedicētibus vobis. ¶ Itē nullus princeps
 audeat exactōes facere in clerū. Item nec aliquis debet recipe
 pedagiū a clericis. nec a p̄dicta excōcatione absolui potest. ni
 si resoluat. Quarto honorauit eos in hoc q cōmisit eis aias
 fideliū. i. sanctā ecclesiā catholicā. scz oēs credentes. De quo
 Liso. ait. Celo et angelis et omni creatura honorabilior est
 ecclesia. Christus etiā amplius dilexit q seipm. vnde de celo ve-
 nit ad terrā et pro ea mortem sustinuit amaram. et ideo dat ei
 corpus suū in cibum et sanguinē in potum. Et de ipsis sacer-
 dotibus dicit. Vos estis lux mundi. Nam sicut mūdus nihil
 esset sine luce: sic ecclesia nihil esset sine sacerdotibus. Quinto
 honorauit eos in hoc. qz vult vt stricte obediāt eis loco sui ab
 omnibus hominib⁹. iux. Qui vos audit me audit. et qui vos

*Ignorat deus sacerdotem
 dñm in dñs
 p̄mo*

2º

3º

4º

5º

Capitulum quintum

spernit me spernit. Ergo obediendū est eis tanq̃s crīsto. vt qñ
 precipiūt homībus ieiunare. festiuare debent tenere et eis obe-
 dire tanq̃s si xp̃us preciperet. Sed qui nō obediūt illis cōminat
 dominus. Leui. xviij. dicens. Qui sup̃bierit nolēs obedire sacer-
 dotibus impia morte moriā. Exemplū dathan abyrō et chore
 qui rebelles fuerūt moỹsi et aaron. ideo terra eos viuos absor-
 buit. viui enim descenderunt in infernū. Sexto honorauit eos
 dando eis potestatem ligādi et soluēdi omnes hoīes ab eorū
 penis et vinculo mortis. Math. xvi. Quodcūq̃ ligaueris tē.
 Et potestas vno modo intelligit de excommunicatione que est
 gladius spiritalis et est multū timēda. Alio modo de absolu-
 tione peccatorū. Unde ep̃us quādo ordinat sacerdotes exultat
 in eos. vt habet. Jo. xx. et dicit. Accipite spiritū sanctū. Sep-
 timo honorauit eos quia vocant̃ āgeli in scripturis. Uñ. Bren-
 Omēs qui sacerdotū censentur nomine angelī vocant̃. q̃ ha-
 bent similitudinē angelorū. Primo. quia angelorū est ministra-
 re deo et hominibus: sic et sacerdotes habent ministrare deo
 die noctuq̃ in seprē horis canonicis: et hominibus cū septem
 sacrificiis. Scdo. q̃ angelus est vita purus. sic quilibz sacerdos
 tenet̃ esse castus et ducere angelicā vitam. Unde in danieli ha-
 betur. Abstinētia a nuptijs est angelorū abstinētia et vita. Ter-
 tio angeli habēt informare et ammouere hoīes per bonā inspi-
 rationē: sic et sacerdos per verbuz del. Quarto angeli habent
 deū laudare. vnde ps. Laudate dominū oēs angeli eius. Sic
 sacerdotes quotidie habent et tenent laudare deū in diuino
 officio. Octauo honorauit eos in hoc. q̃ sacerdos est aliquali-
 ter similis virgini marie. Primo sic. Sicut beatissima virgo
 quinq̃ verbis cōcepit vt habet lu. x. Fiat mihi s̃m verbū tuū
 sic sacerdos p̃ quinq̃ verba. crīsti corpus pficit. Et sicut imme-
 diate per p̃sensum marie fuit totū corpus xp̃i in vtero eius. sic
 immediate post plationē verborū consecratōis trāsubstantiat̃
 panis in verū corpus xp̃i. Scdo. sicut beata virgo maria xp̃m
 post partū in manibus portauit: sic s̃luter sacerdos xp̃m post
 p̃secrationē coram omni populo manibus leuat et eū ad infir-
 mos portat. Tertio. sicut beata virgo prius fuit in vtero ma-
 tris sue sanctificata anteq̃ xp̃m concepit. Unde ps. Sanctifi-
 cauit tabernaculū suum altissimus. Sic sacerdos anteq̃ ordi-

B^o

1mo
 Similitudo Angelorū
 hinc p̃ced. vbi
 2mo

4°

5°

6°

8no

Similitudo Angelorū
 hinc p̃ced. vbi
 1mo

natur et sanctificat ab episcopo suo non cōsecrat: quia sine or
 dine non habet cōsecrare. Unde laicus quantūcūq; sanctus
 nihil faceret: etiā si verba cōsecratiōis diceret. Hono honora
 uit eos sup angelos in dignitate custodie. qz sacerdos habz in
 custodia plures anias sibi deo cōmissas: sicut plebanus totā
 parochiā: episcopus totū episcopatū: papa totum mundum.
 Sed angelus habet custodire solū vnā animā. Unde Bern.
 Magna dignitas animarū. vt vnaqueq; ab ortu natiuitatis
 in sui custodia habet angelū sibi deputatū. Scdo in tangēdo
 et sumēdo corpus xpi. Nam angelorū est videre deum. math.
 xviij. Angeli eorum semp vident faciez patris mei qui in celis
 est. Et in hoc sacerdos est maior angelo qui videt et tangit et
 cum hoc sumit. qd non est datū angelo. Tercio cōsecrando
 corpus xpi. et sic in hoc sacerdos nō solum angelos: sed etiam
 dignissimā virginem mariam: aliquo mō precellit. qz ei non est
 data talis potestas: scz cōsecrandi. Unde sacerdos minim⁹ po
 test in terris: qd non potest maximus angelus in celis: nec vir
 go maria. ymo ꝛ tibi sacerdoti cristus dñs deus tuus ad tuā
 cōsecrationē obediēs est: mox sub spetiebus panis ꝛ vini pre
 sens est. Unde Bern. O venerāda dignitas sacerdotū in quo
 rū manibus dei filius tanq; in vtero virginis incarnat. Am
 bro. Non dubites assistere angelos quādo cristus presens est
 in altari in manibus sacerdotū. Propter quas dignitates oēs
 potest deus dicere sacerdotibus illud Isaie. v. Quid vltra de
 bui facere et nō feci o vos sacerdotes. Ego oēm caritatem vo
 bis ostendi et dedi meipm vobis ad cōsecrandū: tractādum
 et sumendū. et omnem potestātē meam sup omnes hoies. Ut
 quemcūq; solueritis erit solutus corā me: et quicqd ligaueri
 tis. aut excōicaueritis: erit ligatus aut excōicatus apud me in
 celis. Et dedi vobis maiorem prātem q̄ habent oēs angeli et
 omēs sancti in celis. ymo quā amantissima mater mea videli
 cet in cōsecratione eucaristie in qua vobis semp obediēs sum.
 ymo et infelicissimo et crimioso sacerdoti sicut scripsimo. ꝛ exal
 tavi vos sup omēs creaturas. et vos viceversa cōtēnitis me et
 proicitis me a vobis tanq; mortuū abortiuū qui proicit a ma
 tre. et tanq; peripsima qd retro Ianuam picitur cōsumpto po
 mo. In hoc videlicet qd plus diligit mulierculas peccatrices
 vras infelicissimas ꝛ cubinas. et fetidissimā luxurie delectatōez

9^m

1. si in fine sit

Ord. nō

Capitulum

quintum

que momentanea est: q̃ me summū bonum et celestem p̃sola e
tionem et gaudia eterna. Insup et vos me quotidie crucifigio
tis: et in immundissimā cloacam vrām proicitis: plenam pecca
tis et omniū immūditia toriens quoties celebrabitis. nec valet
vestra cōfessio nec absolutio. qz in vobis non est vera cōritio.
interim q̃ seruatis tales meretrices in domibus vris et non
firmiter receditis ab omni malo actu et volūtate peccādi. hec
Bern. Q mi frater quid tibi cū mulieribus qui cū deo in alta
ri fabularis. Quid tibi cōmune est cū corpore xp̃i qui p̃ car
nis fedicitatem factus es membrū anticristi. i. dyaboli. Et ideo
omēs maledictōes quas spūs sanctus per os dauid p̃nuncia
uit: venient sup vos. qz nolulistis b̃ndictionē et elongabitur a
vobis. et venient sup vos sacerdotes criminosos maledictōes
pessime et damnose. iuxta illud Malach. Ego maledicā male
dictionibus vris. Quas maledictōes si quis bona fide et con
scientia attēderet: nequāq̃ in peccato mortali celebraret. Cri
stus igit̃ conquerit patri: angelis et hominib⁹ de sacerdotib⁹
indigne celebrātib⁹ dicēs. Et dederūt in escam meaz sel. Et
ideo spūs sanctus per os dauid dicit. Fiat mensa corū corā ip̃
sis in laqueū quo spūaliter transglutiant̃. Propter hec igitur
grauia picula dicit aplūs. i. Chorin. xi. Probet autē seipm bō
Non pbatus nullatenus accedat: et si ad centū annos deberz
vivere minus peccat si nunq̃ accedat: q̃ si quis solūmō semel
indigne accedit. Nam Oza subito est mortuus qui manū ad
archam extēdit: qz eadem nocte vxorem suam cognovit. Qua
igit̃ presumptōe presbiter qui cū sua p̃cubina ac meretrice pol
lutus est: ad altaris sacrificiū: quod infinitū dignius est q̃ ar
cha. audet accedere. Talis in nocte sacrificat beelzebō: in cra
stino sacrificat corpus iesu xp̃i. In nocte amplectit filiaz vene
ris: in crastino osculat filiū virginis. Audi quid dicat tibi dñs
biesus. Q iuda osculo filiū hominis tradis. Et ex post ei subiū
git. Melius tibi esset si natus nō fuisses. Nam tales sacerdo
tes triplex cōmittunt peccatū: videlicet homicidiū in proximū
proditiōē in deum: patricidiū in patrem: qz idem dñs noster
biesus cristus: est primus noster deus et pater. Et omia mala
bec sunt in clero. qz in sacra scriptura non studet. Nam qui in
ter mortales inimicos esset cōstitutus gratias sibi referret qui

Mali digne digne
indigne

Beatus amicus
indigne

Folium rix.

gladiū ei cōcederet p quem suos hostes posset pugnare. Nos
 igit in medio triū hostium habitamus qui nos pinere festināt
 videlicz caro mūdus et dyabolus. Cōtra quos hostes quilibz
 nostrum debet accipere gladiū qui in celis est fabricatus et per
 filiū dei nobis transmissus de quo saluator hoster ait: Non ve-
 ni mittere pacem in terrā sed gladiū. isto gladio poteris istos
 hostes faciliter expugnare. Et iste gladius nō est aliud nisi sacra
 scriptura. per quā cristus tribus vicibus vicit dyabolum eum
 impugnantē dicens. Si filius dei rē. Et qz cuilibet iste gladi-
 u necessarius est. ideo de ipso dicit cristus in euangelio. Qui nō
 habet gladiū videlicz sacre scripture vēdat tunicā suam et emet
 gladiū. In quo instrumur q patrimoniu. tunicas. equos rē
 vendere debemus et totū quod habemus. vt gladiū verbi dei
 et sacre scripture habere possimus ad cognoscendū quid facere
 aut dimittere debeamus. Cum quo gladio .i. sacra scriptura
 possumus nos et subditos nostros ducere ad celestem patriā.
 ¶ Notandum tñ est q quadruplex est cathedra doctoz. In pri-
 ma sedent qui nec bene docēt nec bene faciunt. qui nec scientiā
 nec cōscientiam habet vt pastores mali qui nec predicāt nec bñ
 viuūt. ¶ Secundi sū qui bene predicāt et male viuūt. Unde in
 euange. Super cathedra moysi sederūt scribe rē. Tales em sū
 in via eterne dānationis. ¶ Tercij sū qui non docent. nec pre-
 dicant sed bene viuūt. vt qui paucā habent scientiā. sed magnā
 et bonam cōscientiam. tales sū in via salutis. si nō sunt curati.
 quā melius est habere magnā cōscientiam et quam scientiam
 quam magnā scientiā et nullam cōscientiam. primi sū in via sa-
 lutis. secundi in via eterne dānationis. Et de his ponā duo
 exempla. ¶ Quarti vero sū sedentes in cathedra qui bene docēt
 et bene viuūt qui habent magnā scientiam cū magna et bona
 cōscientia. et isti sunt optimi et laudabiles. ¶ Exemplū primi
 refert petrus elumacensis. q esset quiddā prespiter qui quorridie
 celebraret p defunctis valde deuote. qz aliam missam legeret ne-
 sciret. Quā in rē accusatus est apud episcopū. et ideo ob offitio
 suo suspensus est. Cum aut episcopus in magna festiuitate per
 cimiteriū ad marutinas transiret. cōtra eum surreperūt moximi
 dicentes. Ille episcopus nullas missas dat nobis insup et cau-
 pellā nōstrum abstulit. sed certe nisi emendauerit cito morietur.

*Sanna pugnare
 22m gladiū*

hathedra p m c

Ex

DD 1

Capitulum

quintum

Quo audito episcopus sacerdotē officio suo restituit. intelligēs
qz bonus et iustus esset. Quis ignarus. Et deinde etiam epis-
copus libenter p defunctis celebrauit. qd multū fructuosum est
homini qz ipsi defuncti in purgatorio existentes sūt filij dei qui
liberati a carcēribus purgatorij in cōspēctu summe dei p suis
oratoribus orabūt. **S**imile etiā exemplū legit in legenda sācti.
Tho. cāruariensis episcopi. qui etiam vnū deuotū simplicē pre-
spiterū suspendit ab officio ppter ipsius ignorantia. qz nesciuit
legere missam nisi. Salua sancta pa. quā omni die cordintine
legit. Beata igit virgo apparuit ei et dixit ad eum. Dic ad epī-
scopū vt te restituat ad officiū tuum. in signū huius dic sibi. qz
reformauit sibi ciliū suum. et sanctus. **T**ho. respexit ciliū suū
et inuenit reformatū et credidit prespitero et mox eundem res-
tituit suo officio. et assumpsit eū ad curiam suam vt quotidie
sicut prius celebraret officiū suum in honore sanctissime marie
virginis. Et sic bñ et salubriter p̄stare pauca scientia cū bona
et lucida cōscientia. Nam qui xpm bene scit sat̄ est qui cetera
nescit s; magna scientia sine x̄scientia est valde dānosa. de quo
dicā tibi exemplū mi frater. qd cū magna deuotione debes at-
tendere. et te fm hoc regere. ne tibi talia cōtingant. qz es magis
ster artū. et percōsequens p̄sto est tua scientia. s; vide vbi sit tua
cōscientia. **Q**uidā magister erat p̄sūsus famosus et fons oīm ar-
cium. sic qz nō erat similis sibi in tota vniuersitate. qui tandem
cepit maxime egrotare. Ingridiētibus aut magistris socijs suis
et amicis suis ad cōsolandū eum. Infirmus vero magister ce-
pit corā eis amarissime flere et sic velud in cōtritione maxima
de hoc seculo migravit. Habebat aut vnū specialissimū sociū
et amicum quem p̄ omib; alijs diligebat. cui quadā nocte
tristis et squalidus in vmbra obscura apparuit. Quem ille in-
uens vehementer obstupuit et dicebat. Ach magister aman-
tissime quid pretendit hic habitus obscurus. Cui ille. Socie
mi carissime. noueris me intollerabilibus penis eternaliter cru-
ciari vultumqz benignissimi mei creatoris p̄cholor inspecturū.
Cui ille ait. Magister preclare nūcquid profuit vobis scientia
vestra preclara gloriosa. ymo etiā in extremis cōtristola lacrimosa
Cui ille. Possi quid apostolus dicat. Animalis homo non p-
cipit ea que dei sūt. Et iterū scriptū ē. Perdā sapientiā sapientiū

et prudentiā prudentū repbabo. Vbi sapiēs. vbi scriba. vbi ino
quisitor hui⁹ seculi. hec et filia nihil curauit. Nā scientiā meā nō
curauit ornare bona scientia. Et scia mea plus p̄fuit mibi ad
eternā damnatōē. q̄ nullus audebat me corrigere: cū ego erā
m̄ḡ oīm alioz per totā vniuersitatē. et in his que dei s̄z nihil
curauit seu delectabar: sed solū in his que sunt mōi et vane gl̄e
multū delectabar sup̄ modū. Sed querz cur mibi nō p̄fuit la
crimosa peritio. Rādeo: q̄ non fleui pro multiplici offensa mei
creatoris. sed q̄ me amicos meos dilectos amittere oportebat
hec fuit eā mei stectus. Ecce fidē xp̄ianā legi iustruī et defendi
ac filiter tenui: sed nullis bonis opibus eandē ornaui. Et p̄bū
q̄d in euāgelio d̄r: videlicet. Non omnis qui d̄r domine dñe in
trahit in regnū celoꝝ. sed q̄ facit voluntatē p̄ris mei. Nō curau
ni adimplere. et ideo p̄fectus sum in explicabilē penā tanq̄ ab
ortiuus et p̄p̄sima oīm cleroꝝ. Et his dictz disparuit vmbra
Et ideo Bern. ait. Sapiens ē qui relinq̄t secularia tāq̄ mala
p̄iuria et vana. et desiderat futura et et̄na gaudia tāq̄ optia. Si
ra ḡ et regira de pedib⁹ vsq̄ ad p̄ticē. de vētre ad dorsū. et nūq̄
inuenies requiē. donec inuenies xpm h̄ p̄ grāz et illic p̄ gl̄iam.

De sacerdotibus curatis ne

scientibus predicare. Et si sciunt: nolunt.

Cap. vi.

¶ Vnt quidam sacerdotes qui curam animarum ha
bent et predicare nesciunt et si sciunt non tamen pre
dicant. De quibus solemniter doctoe Heinricus de
Baudano q̄d libro suo. xiiij. dicit. quod isti curati s̄z
in statu damnationis qui predicare nesciunt. aut qui sciunt nō
tamen predicant fm̄ quod requirit indigentia populū tempore
oportuno. Et postea subdit. Quod minus ydoneus tenens cu
ram animarū cum videt q̄ magis ydoneus potest haberi stua
dere debet vt magis ydoneus preferatur. Alioquin videtur tan
q̄ raptor spoliare et priuare populum omnium profectu quam
magis ydoneo posset habere. Sed heu ista et plura alia que
ad clericos et sacerdotes requirunt non aduertunt. in feci lepra
superbie et cupiditatis. Unde dominus dicit ad beatam. Brio
gitram. Ego elegi clericum qui voluntatem meam voce clama
ret et opere ostenderet. Sed ipse clericus factus est leprosus.

DD ij